

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Şanlıurfa'nın Birecik ilçesiyle özdeşleşen ve ülkemizin önemli doğal miraslarından biri olan kelaynakların korunmasına yönelik mevcut politika ve uygulamaların yeterliliğinin; güncel popülasyonlarının, üreme başarılarının, ölüm ve hastalık nedenlerinin bilimsel verilerle ortaya konulmasının; doğal yaşam, beslenme ve üreme alanlarına yönelik mevcut ve muhtemel tehditlerin, Fırat Havzası'ndaki ekolojik değişimlerin, iklim değişikliğinin, tarımsal faaliyetlerin ve pestisit kullanımının tür üzerindeki etkilerinin; Birecik Kelaynak Bakım ve Tedavi Merkezi'nin personel, bütçe, fiziki ve teknik kapasitesinin ve kelaynakların doğal ortamlarında kendi kendine sürdürülebilir bir popülasyona ulaşabilmelerine yönelik çalışmaların tüm yönleriyle araştırılması, sorun ve ihtiyaçların tespit edilmesi ve alınması gereken hukuki, idari, bilimsel ve mali tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca işleme alınarak; Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. 10.09.2026

Av. Mahmut TANAL
YENİ Parti Şanlıurfa Milletvekili

MİLLETVEKİLİ ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Utku Gökçör	Esti selin	U. Gökçör
Sanat ALPACI	Darızlı	SA
Suati İzgüç	İstanbul	Suati İzgüç
Talat Dincer	Mersin	Talat Dincer
Salimhan Bulbul	Aydın	Salimhan Bulbul
UZAY KARASU	İzmir MU	UZAY KARASU
Aliye Timisi Erşen	Ankara	Aliye Timisi Erşen
FAHRETTİN	Balıkesir	FAHRETTİN
M. Salih Uzun	İzmir	M. Salih Uzun
Jünel Tarkan	İzmir	Jünel Tarkan
Seyit Tunc	Ordu	Seyit Tunc
Ayhan BARUT	Adana	Ayhan BARUT
Sermet Mullaoglu	Hatay	Sermet Mullaoglu
A. Dr. M. Serhan KARAKUM	İstanbul	A. Dr. M. Serhan KARAKUM
Neil CİLER	Kocaeli	Neil CİLER
Zeynel EMBRE	İstanbul	Zeynel EMBRE
Hava YZTİK	Barca MU	Hava YZTİK
Uğur Bayraktutan	Artvin	Uğur Bayraktutan
İsmet ÖZALE	İzmir	İsmet ÖZALE

GEREKÇE

Kelaynaklar, Şanlıurfa'nın Birecik ilçesiyle özdeşleşmiş, Anadolu'nun biyolojik çeşitliliği ve doğal mirası bakımından özel öneme sahip bir türdür. Neslinin korunması, yalnızca belirli sayıdaki kuşun bakım ve tedavisinin sağlanmasıyla sınırlı olmayıp türün doğal yaşam alanlarıyla birlikte geleceğe taşınmasını gerektiren kamusal bir sorumluluktur.

Anayasa'nın 56'ncı maddesi uyarınca çevrenin korunması konusunda devlete ve vatandaşlara yüklenen ödev ile biyolojik çeşitliliğin korunmasına ilişkin yükümlülükler birlikte değerlendirildiğinde; kelaynakların mevcut durumunun bilimsel veriler temelinde izlenmesi ve türün karşı karşıya bulunduğu risklere karşı etkili koruma politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Kelaynakların korunmasına yönelik olarak Birecik'te bakım, sağlık kontrolü, tedavi, izleme ve benzeri çalışmalar yürütülmektedir. Ancak bu çalışmaların türün uzun vadeli devamlılığı bakımından ne ölçüde yeterli olduğunun yalnızca genel değerlendirmelerle değil; yıllara göre karşılaştırılabilir, ölçülebilir ve bilimsel veriler üzerinden ortaya konulması gerekmektedir.

Bu kapsamda Birecik kelaynaklarının güncel sayısının ve yıllar içerisindeki popülasyon değişiminin; yıllık üreme başarısının, yavruların hayatta kalma oranlarının, ölüm ve hastalık nedenlerinin ve doğaya bırakılan bireylerin yaşamlarını sürdürme durumlarının bütüncül biçimde incelenmesi önem taşımaktadır. Popülasyonun genetik çeşitliliği ve uzun vadeli devamlılığını etkileyebilecek akrabalı üreme başta olmak üzere biyolojik risklerin bulunup bulunmadığı da bilimsel olarak araştırılmalıdır.

Türün geleceği, yalnızca bakım merkezinde yürütülen faaliyetlerden bağımsız olarak doğal yaşam alanlarının durumuyla da doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle Birecik ve çevresindeki yuvalama, beslenme ve yaşam alanlarının mevcut durumu ile yapılaşma, tarımsal faaliyetler, enerji ve ulaşım yatırımları ve diğer insan faaliyetlerinin bu alanlar üzerindeki mevcut veya muhtemel etkileri değerlendirilmelidir.

Özellikle tarımsal faaliyetlerde kullanılan pestisitlerin ve diğer kimyasal maddelerin kelaynakların besin zinciri, sağlığı, üreme başarısı ve yavru gelişimi üzerinde etkisinin bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir. Kelaynaklardan alınan biyolojik örneklerde pestisit, ağır metal ve diğer çevresel kirleticilere yönelik düzenli analiz yapıp yapılmadığı; yapılıyorsa sonuçların türün korunmasına ilişkin politikalara nasıl yansıtıldığı açıklığa kavuşturulmalıdır.

Birecik kelaynaklarının yaşam alanları Fırat Nehri ve çevresindeki ekolojik sistemden ayrı düşünülemez. Fırat Havzası'ndaki su rejiminin, kuraklık ve sıcaklık değişimlerinin, iklim değişikliğine bağlı mevcut ve öngörülen çevresel etkilerin kelaynakların beslenme, üreme ve yaşam alanları üzerindeki sonuçlarının bilimsel olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Birecik Kelaynak Bakım ve Tedavi Merkezi'nin de personel yapısı, veterinerlik ve biyolojik izleme kapasitesi, laboratuvar ve karantina imkânları, acil müdahale ve tedavi olanakları, yıllık bütçesi, fiziki altyapısı ve teknik donanımının türün korunmasına ilişkin ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığı araştırılmalıdır. Üniversiteler, bilim insanları, yerel yönetimler, meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılmalıdır.

kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve ulusal veya uluslararası doğa koruma kurumlarıyla yürütülen bilimsel iş birliklerinin kapsamı ve yeterliliği de bu incelemenin bir parçası olmalıdır.

Kelaynakların korunmasında temel hedef yalnızca mevcut bireylerin hayatta tutulması değil; doğal yaşam ve beslenme alanlarının korunması ve geliştirilmesi, türün sağlıklı biçimde üremesi ve uzun vadede insan müdahalesine mümkün olan en düşük düzeyde ihtiyaç duyan sürdürülebilir bir popülasyon yapısına ulaşması olmalıdır. Geri dönüşü mümkün olmayan bir biyolojik kayıp meydana geldikten sonra alınacak tedbirlerin yeterli olmayacağı açıktır.

Bu nedenlerle; Birecik kelaynaklarının güncel popülasyon ve üreme durumunun, ölüm ve hastalık nedenlerinin, genetik yapısına ilişkin risklerin, doğal yaşam ve beslenme alanlarının, tarımsal faaliyetler ve çevresel kirleticilerin etkilerinin, Fırat Havzası'ndaki ekolojik ve iklimsel değişimlerin, Birecik Kelaynak Bakım ve Tedavi Merkezi'nin kapasitesinin, doğaya bırakılan bireylerin izlenme ve hayatta kalma durumlarının ve araştırma sırasında türün korunmasıyla bağlantılı olarak ortaya çıkabilecek diğer ekolojik, bilimsel, hukuki, idari ve mali hususların bütün yönleriyle incelenmesi; eksiklik ve risklerin tespit edilmesi ve kelaynakların doğal ortamlarında sürdürülebilir biçimde varlıklarını devam ettirebilmeleri için kısa, orta ve uzun vadeli politikaların belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bir Araştırma Komisyonu kurulması zorunlu hale gelmiştir.

